

Stad en land ontmoeten elkaar in het Land van Wijk en Wouden

onderzoek naar de mogelijkheden voor een succesvolle stad-landrelatie

Juni 2003

Het groene landschap moet behouden blijven!

Als voorzitter van de Westelijke Land- en Tuinbouw Organisatie (WLTO) vind ik dat agrariërs een betere economische positie en stedelingen meer ruimte voor natuur en groene recreatie moeten krijgen. Landbouw en natuurbeheer zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. De grondgebonden landbouw en het unieke groene landschap in Nederland dreigen echter verloren te gaan aan verstedelijking en versnippering.

De Vereniging Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer, Staatsbosbeheer en de WLTO hebben in het Land van Wijk en Wouden, dat tussen Zoetermeer, Leiden en Alphen aan den Rijn ligt, de krachten gebundeld om de teloorgang van het gebied te voorkomen. Dit kan door de relatie tussen platteland en steden te verbeteren. Vooral door maatschappelijk en ook politiek draagvlak te creëren. Ik ben blij dat twee studenten in het Land van Wijk en Wouden hebben onderzocht wat stad en land hier voor elkaar kunnen betekenen. De WLTO en Staatsbosbeheer leveren hiermee ook een bijdrage aan het landelijke GIOS-debat. GIOS staat voor 'Groen In en Om de Stad' en is onderdeel van het gelijknamige programma van het ministerie van Landbouw Natuurbeheer en Visserij.

Verstedelijking en versnippering

In het nu nog groene Land van Wijk en Wouden werd het onderzoek uitgevoerd. Het land Wijk en Wouden vormt de voortuin van zo'n half miljoen stedelingen en de werkkring van ongeveer 250 boeren. Het gebied is dus van groot belang voor de kwaliteit van hun leef- en werkomgeving. Het toekomstperspectief voor deze regio is echter erg onzeker. Door stijgende productiekosten en teruglopende opbrengsten voor agrarische producten, hebben veel boeren het moeilijk. Hierdoor loopt ook het aantal groene diensten terug, terwijl die juist voor het behoud van landschappen als het Land Wijk en Wouden noodzakelijk zijn. Voor de compensatie van die extra productiekosten zouden groene diensten kunnen worden aangeboden.

Discussiebijeenkomst

Tijdens de levendige discussiebijeenkomst 'Stad en land ontmoeten elkaar in het Land Wijk en Wouden' op 28 mei 2003 bleek dat het onderwerp midden in de belangstelling staat van agrariërs, burgers, belangenorganisaties en bestuurders. Een impressie van de wensen en de suggesties vindt u op de middenpagina. Ik hoop dat dit project uiteindelijk tot politieke steun en toezeggingen leidt om stad en platteland in het Land van Wijk en Wouden dichterbij elkaar te brengen. Het platteland moet immers vitaal blijven!

Jan Heijkoop,

voorzitter Westelijke Land- en Tuinbouw Organisatie

Onderzoek naar mogelijkheden voor succesvolle stad-landrelaties

De steden die het Land van Wijk en Wouden omringen, pronken graag met het platteland en willen de toegankelijkheid van het gebied verbeteren door meer fiets- en wandelpaden aan te leggen. Dit vertaalt zich momenteel (nog) niet in concrete plannen en geldelijke steun. Om meer draagvlak te krijgen voor het behoud van het landschap in het Land Wijk en Wouden is het relevant te weten wat dit gebied betekent voor de mensen die er wonen en werken. Stedelingen moeten zich realiseren dat behoud van het platteland de kwaliteit van hun leefomgeving ten goede komt. Maar ook voor bestuurders van de omliggende steden is het van belang te weten waar en waarom mensen recreëren. Door enkele stad-landprojecten elders te onderzoeken zijn de mogelijkheden voor een verbetering van de relatie tussen steden en het Land van Wijk en Wouden inzichtelijker geworden.

Literatuur

De wensen van mensen ten aanzien van de natuur lopen zeer uiteen. Uit de literatuurstudie, die zich met name richtte op het groen om Rotterdam en Amsterdam, blijkt dat de stedeling platteland en natuur waardeert. Als recreanten hechten ze veel waarde aan de toegankelijkheid, de openheid en de rust van de groene, voor recreatie bedoelde gebieden.

Samen sta je sterker

In het westen van Nederland zijn de activiteiten van verschillende verenigingen en stichtingen onderzocht die zich inzetten voor behoud van het platteland. Hieruit bleek dat mensen; omwonenden of andere belanghebbenden, zich pas verenigen wanneer een landschapsverandering op stapel staat en hierover vanuit de overheid als opdrachtgever gebrekkelijk gecommuniceerd wordt. Vanuit het idee 'samen sta je sterker' kunnen ze druk uitoefenen op het beleid en hun eigen visie op een bepaald gebied kenbaar maken.

3

Enthousiasme in het Land Wijk en Wouden

Impressies van de discussiebijeenkomst van 28 mei 2003.

Bestuurders, burgers, boeren en belangenorganisaties in het Land Wijk en Wouden blijken tijdens de bijeenkomst van 28 mei veel gemeenschappelijke inzichten en ideeën te hebben om stad en platteland dichter bij elkaar te brengen. De agrariërs in het Land Wijk en Wouden zijn meer dan bereid groene diensten aan te bieden. Er zijn voorstellen gedaan om de aantrekkelijkheid van het platteland te vergroten, die in vier groepen zijn in te delen: natuur, recreatie, marktproducten en sociale aspecten. Hieronder is weergegeven welke ideeën bij welke groep horen. Groene diensten vormen een onderdeel daarvan.

4

Natuur

- Nestbescherming en mozaïekbeheer
- Slootkanten en natuurvriendelijke oevers
- Paddenpoel
- Maaien van binnen naar buiten
- Weidegang, koeien in het veld
- Behoud veenpakket
- Duisternis in de polder

Marktproducten

- Agrarische producten
- Verkooppunten op het platteland
- Overnachtingen bij de boer
- Streekeigen-producten
- Werken op de boerderij
- Adoptievee
- Cultuurhistorie

Recreatie

- Schaatsen
- Toegankelijkheid
- Transferia om vanuit de stad het land te bereiken
- Boerenhoreca
- Rustpunten, bankjes
- Boeren WV
- Ruiterroutes
- Fietsen en wandelen
- Poldersport, waaronder survivals, roeien en kanoën

Sociale aspecten

- Rust, sfeer en ruimte
- Educatie in de vorm van schoolbezoek
- Openheid
- Spreiding van activiteiten
- Identiteit behouden
- Zorgboerderij
- Geen nachtwerk
- Platteland als onderdeel van de inburgeringscursus

'Wat wilt u doen met het aanbod van de agrariërs en de vraag van de stedelingen?'

Het blijkt dat de meeste bestuurders van gemeentes en belangenorganisaties het platteland een warm hart toedragen. Diverse bestuurders hebben toezeggingen gedaan om groenfondsen te starten voor het behoud van het groene landschap. Als voornaamste knelpunt voor het opzetten en aanbieden van groene diensten wordt de Europese wet- en regelgeving gezien.

- Niek van der Hulst van de Agrarische Natuurvereniging Wijk en Wouden: "Uit het onderzoek blijkt dat boeren graag groene diensten willen aanbieden. Aan de polderdag hebben weer veel boeren enthousiast meegewerkt."
- Mirjam Ates-Snijdwind, wethouder gemeente Zoeterwoude: "Ik wil graag een groenfonds starten en meer geld investeren in het platteland. Groene ruimtes zijn immers ook belangrijke plaatsen voor de gezondheid en het welbevinden van mensen."
- Ton Roerig, wethouder gemeente Zoetermeer: "Ik wil graag bewustwording bij stedelingen creëren, zodat de natuur- en kernwaardes van het platteland behouden blijven."
- Viktor Molkenboer, wethouder gemeente Leiderdorp: "De stedeling moet meer betrokken worden bij het landschap en het landschap moet zich via regionale projecten verder ontwikkelen. Eén financieringsmogelijkheid zou zijn om via de onroerendzaakbelasting geld te genereren voor een regionaal groenfonds."
- Dirk Halfwerk, voormalig secretaris samenwerkingsorgaan Leidse Regio en Bollenstreek: "Ik wil meer samenwerking tussen stad en land en ik zie kansen voor het opzetten van een groenfonds."
- Jan Heijkoop, voorzitter van de WLTO: "Ik wil nadrukkelijk de aandacht vragen voor de wet- en regelgeving die nog vaak als een groot knelpunt wordt ervaren bij de ontwikkeling van nieuwe groene diensten."
- Barbara Rodenburg, medewerkster van In Natura: "Met de huidige Europese wet- en regelgeving is het moeilijk om groene diensten van de grond te krijgen. Betaling voor groene diensten wordt in Europa gezien als een vorm van subsidie."

Groene diensten

Weidevogelbeheer, slootkantbeheer en het openstellen van delen van het land voor wandelaars zijn voorbeelden van zogeheten groene diensten. Groene diensten zijn activiteiten of vormen van landschapsbeheer die zijn gericht op de uitvoering van verdergaande maatschappelijke wensen. Groene diensten worden aangeboden door agrariërs tegen een passende beloning.

Groenfondsen

In het Land van Wijk en Wouden zijn 25 groene diensten op uitvoerbaarheid onderzocht. Het blijkt dat voor het opzetten en/of uitbreiden van groene diensten zogeheten groenfondsen nodig zijn. Hieruit worden vergoedingen betaald aan agrariërs die groene diensten aanbieden voor extra gemaakte kosten. De agrarische sector in het Land van Wijk en Wouden staat onder druk. Uit onderzoek van het LEI (Landbouw Economisch Instituut) blijkt dat de kostprijs van een liter melk hier ongeveer vier eurocent hoger ligt dan elders in het land. De hoge productiekosten, die onder meer worden veroorzaakt door de hoge waterstand, zijn hiervan de oorzaak.

De Vereniging Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer Wijk en Wouden zet zich actief in voor de invoering van groene diensten om de extra productiekosten te compenseren. Agrariërs krijgen dan een vergoeding uit de groenfondsen die omliggende gemeenten van het Land van Wijk en Wouden opzetten. Hierdoor wordt het aantrekkelijker voor ze de groene diensten uit te breiden. Hoe meer groene diensten worden aangeboden, hoe meer een landschap met interessante natuur- en recreatiemogelijkheden als het Land van Wijk en Wouden, behouden kan blijven.

Voor de bewoners van de omliggende steden is dit erg belangrijk, omdat die te weinig recreatieruimte hebben en dus grotendeels afhankelijk zijn van het Land van Wijk en Wouden. Ook krijgt de agrarische sector zo een nieuw toekomstperspectief waar ze zo dringend behoefte aan heeft.

Het is van groot belang dat er snel van start kan worden gegaan met het operationeel maken van de groene diensten. Alleen zo kan de streek zijn eigen identiteit behouden en het platteland vitaal blijven. Mogelijk kan er met andere gebieden worden samengewerkt die zich bezighouden met groene diensten.

6

Conclusie

Het voortbestaan van het Nederlandse platteland in het algemeen en het Land van Wijk en Wouden in het bijzonder staat onder druk. De relatie tussen platteland en steden in Nederland moet daarom worden verbeterd. Door het creëren van maatschappelijk draagvlak kan het Land van Land van Wijk en Wouden als landbouw-, natuur-, recreatie- en cultuurgebied behouden blijven. De agrariërs in het Land van Wijk en Wouden zijn meer dan bereid groene diensten te leveren ten behoeve van de recreatiewensen van stedelingen. Ze hebben daar tijdens de bijeenkomst van 28 mei, die werd ervaren als een verrijkende bijdrage aan de GIOS-debatten, een groot aantal ideeën voor aangedragen. De hogere kosten die daarmee samengaan kunnen gecompenseerd worden uit de zogeheten groenfondsen, waarin omliggende gemeenten geld storten voor het behoud van het platteland. Als gemeenten de burgers hierover geregeld informeren, wordt meer bewustwording gecreëerd ten aanzien van de positie waarin het platteland zich momenteel bevindt en wat voor gevolgen dit heeft op de leefomgeving.

7

Aanbevelingen

- Stedelingen moeten geïnformeerd worden over ontwikkelingen op het platteland: zo creëer je draagvlak.
- De stedeling moet zich bewust zijn van het belang van het platteland voor zijn werk- en/of leefomgeving.
- Steden moeten verantwoording nemen voor het groen om de stad.
- De specifieke wensen van stedelingen ten aanzien van groen om de stad moeten onderzocht worden.
- Biedt meer groene diensten aan: hoe meer groene diensten hoe meer een landschap met interessante natuur- en recreatiemogelijkheden als het Land van Wijk en Wouden, behouden kan worden.
- Omliggende gemeenten moeten groenfondsen opzetten voor de vergoeding van groene diensten.
- Groene diensten en groenfondsen moeten op korte termijn operationeel zijn.
- Door samen te werken met andere gebieden die zich bezighouden met het aanbieden van groene diensten kunnen ideeën en ervaringen worden uitgewisseld.

Relatie stad-platteland

Peter Wijsman en Tomas Drenth, studenten plattelandsvernieuwing aan Hogeschool INHOLLAND Delft, verrichtten onderzoek naar de relatie tussen stad en platteland en hoe deze verbeterd kan worden. Peter onderzocht wat bekend is over de vraag naar stad-land relaties. Zijn onderzoek viel samen met het programma 'Groen In en Om de Stad' (GIOS) van het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij. Tomas bekeek het aanbod en de ontwikkeling van groene diensten in het Land van Wijk en Wouden. Dit deed hij voor de Vereniging Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer Wijk en Wouden.

Deze folder is mede mogelijk gemaakt door:

Vereniging Agrarisch
Natuur- en Landschaps-
beheer Wijk en Wouden
Geerweg 5
2381 LT Zoeterwoude
tel: 071 - 58 01 415

Westelijke Land- en Tuinbouw Organisatie

WLTO
Postbus 649
2003 RP Haarlem
tel: 023 - 51 62 200

staatsbosbeheer

Staatsbosbeheer
Appelvink 1
Postbus 552
3430 AN Nieuwegein
tel: 030 - 60 28 622

Hogeschool **INHOLLAND** Delft

Hogeschool INHOLLAND
Kalfjeslaan 2
2623 AA Delft
tel: 015 - 25 19 200